

Latvija

Šī datu izlase, kas balstīta "Īsumā par izglītību 2026" (*Education at a Glance 2026*) ziņojumā, sniedz pārskatu par Latvijas izglītības sistēmas galvenajiem raksturlielumiem. Atbilstoši šī gada tematiskajai ievirzei, ziņojumā vairāk uzsvērti jautājumi par skolotāju trūkumu, līdztekus skatot arī citus izglītības sistēmas jautājumus. Datu atsaucis gads šajā izlasē ir pēdējais gads, par kuru pieejami dati. Informācija par atsaucis gadiem un piezīmes ir pieejamas atbilstošajās "Īsumā par izglītību 2026" tabulās.

Nozīmīgākie fakti

- Skolotāju trūkums ir arvien lielāka problēma daudzās OECD valstīs. Viens no veidiem, kā atklājas skolotāju trūkums ir neaizpildītās skolotāju vakances. Latvijā skolotāju vakanču īpatsvars pamatzglītībā un vidējā izglītībā, kas bija neaizpildītas mācību gada sākumā vai īsi pēc tā, pieauga no 1,0% 2017./2018. mācību gadā līdz 3,0% 2024./2025. mācību gadā. Līdzīgi kā vairumā citu valstu, neaizpildīto vakanču īpatsvars bija lielāks pamatzglītības otrajā posmā (7.-9. klase) un vidējā izglītībā (3,9%) nekā sākumskolā (1,9%), kas liecina par lielākām grūtībām piesaistīt pedagogus darbam vecākajās klasēs (2. tabula).
- Neaizpildītas vakances ir tikai daļa no kopainas, jo skolotāju iztrūkums var izpausties arī kā lielāka paļaušanās uz pedagogiem, kuri vēl nav pilnībā ieguvuši savu kvalifikāciju. Latvijā par tādiem var uzskatīt skolotājus, kuri nav vēl ieguvuši kvalifikāciju, taču ir ceļā uz to, un šie skolotāji ir skolotāju sagatavošanas sistēmas daļa. 2024./2025. mācību gadā Latvijā tādi bija 3,5% skolotāju, savukārt vidēji OECD valstīs šis rādītājs bija 9,1%. Lai gan neaizpildīto vakanču skaits Latvijā pieaug līdz ar izglītības pakāpi, paļaušanās uz skolotājiem, kuri ir vēl tikai savas kvalifikācijas iegūšanas procesā, mainās pretējā virzienā – šādi skolotāji veidoja 8,1% no kopējā skolotāju skaita pirmsskolas izglītībā, iepretim 4,3% un 2,7% sākumskolā un vidējā izglītībā (1. tabula).
- Latvijā ir novērojama salīdzinoši augsta skolotāju aizplūšana no profesijas. 2024. gadā 12% no pilnībā kvalificētiem pamatskolas un vidusskolas skolotājiem Latvijā pameta profesiju (salīdzinājumā ar vidēji 6,4% OECD valstīs), turklāt ievērojama daļa no tiem pārgāja citos amatos izglītības nozarē (37% salīdzinājumā ar 12% OECD valstīs) (3. tabula). Vienlaikus Latvija veicina atgriešanos skolotāja profesijā un pievienošanos tai. Skolotāji, kuri pametuši profesiju, parasti var tajā atgriezties, tiklīdz ir pieejamas vakances, jo viņu kvalifikācija paliek spēkā. Tiek atbalstīta arī citu nozaru speciālistu pāreja uz skolotāju darbu - programma "Mācītspēks" ļauj personām ar augstāko izglītību citā jomā divu gadu laikā kļūt par skolotājiem, apvienojot pedagoģijas studijas ar praktisku darbu skolā (D8.3 attēls, EAG 2025). Saskaņā ar OECD Starptautisko mācību vides pētījumu TALIS, 2024. gadā 10,6% no visiem pamatzglītības otrā posma skolotājiem Latvijā bija pedagogi, kuriem šī ir otrā karjeras izvēle (salīdzinājumā ar 8,4% OECD valstīs) (5. tabula).
- Latvijā, tāpat kā pārējās Baltijas valstīs, skolotāju kopiena noveco. 2024. gadā gandrīz divi no pieciem skolotājiem Latvijā bija 55 gadus veci vai vecāki, kas ir par 10 procentpunktiem vairāk nekā 2015. gadā. Šis rādītājs ir līdzīgs kā Lgaunijā (38%) un Lietuvā (42%), taču ievērojami pārsniedz OECD vidējo rādītāju – 23% (4. tabula).

- Latvijas izglītības sistēmai būs jāpielāgojas vienam no straujākajiem skolas vecuma iedzīvotāju skaita samazinājumiem OECD valstu vidū. Lai gan laikposmā no 2015. līdz 2024. gadam skolēnu skaits pamatzglītībā Latvijā pieauga attiecīgi par 6% un 12%, paredzams, ka nākamajā desmitgadē šī tendence mainīsies pretējā virzienā. Tiek prognozēts, ka laikposmā no 2024. līdz 2033. gadam bērnu skaits vecumā no 5 līdz 14 gadiem Latvijā samazināsies par 23%. Tas ir straujākais prognozētais samazinājums OECD valstu vidū (7. tabula).
- Latvijā darbspējīgo pieaugušo (25–64 gadi) iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību laikposmā no 2015. līdz 2025. gadam pieauga no 40% līdz 45%. Šo kāpumu galvenokārt veicināja vīriešu rādītāju uzlabošanās (pieaugums no 26% līdz 35%), savukārt sieviešu rādītāji saglabājās augstā līmenī, mainoties no 54% uz 55%. Kopumā dzimumu atšķirība starp augstāko izglītību ieguvušajiem samazinājās par aptuveni 9 procentpunktiem, kas ir lielākais samazinājums starp OECD valstīm. Lai gan atšķirība ir mazinājusies, tā joprojām ir 19 procentpunkti, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem OECD valstu vidū (A1.2. tabula).
- Latvijai ir iespējas uzlabot skolēnu pāreju uz vidējo izglītību. Gadu pēc pamatzglītības pēdējās klases beigšanas tikai 88% skolēnu Latvijā turpināja mācības vidējās izglītības programmā, savukārt 7% atkārtoti apguva pamatzglītības pēdējo klasi, bet 5% vairs nemācījās nevienā izglītības programmā (B3.1. tabula). Lai veicinātu sekmīgāku pāreju, Latvija nesen ir ieviesusi reformu, kas ļauj skolēniem, kuriem nav izdevies nokārtot vienu centralizēto eksāmenu pamatzglītības pēdējā klasē, uzsākt mācības profesionālās izglītības programmās un vienlaikus pirmā mācību gada laikā atkārtoti kārtot eksāmenu attiecīgajā mācību priekšmetā, tādējādi mazinot nepieciešamību atkārtoti apgūt visu mācību gadu.
- Laikposmā no 2015. līdz 2023. gadam publiskie (valsts un pašvaldību) izdevumi formālajai izglītībai no pamatzglītības līdz augstākajai izglītībai (pēc finansējuma pārdales starp pārvaldes līmeņiem) Latvijā samazinājās no 4,6% līdz 3,4% no IKP¹. Izdevumu samazinājums vērojams arī citās OECD valstīs, lai gan Latvijā kritums bija izteiktāks. OECD valstīs, par kurām bija pieejami dati par abiem gadiem, vidējie publiskie izdevumi šajos izglītības posmos samazinājās no 4,4% līdz 4,2% no IKP (C1.7. tabula).
- Salīdzinot ar citām OECD valstīm, augstākās izglītības finansējumā Latvija būtiski vairāk balstās uz privātajiem un ārvalstu finanšu avotiem. 2023. gadā ārvalstu finansējums Latvijā veidoja 24% no izdevumiem augstākās izglītības iestādēm (tostarp pētniecībai un attīstībai) - tas ir ievērojami vairāk nekā OECD vidējais rādītājs (6%) un citās valstīs ar relatīvi augstu šī avota īpatsvaru, piemēram, Horvātijā (17%), Lietuvā (18%) un Portugālē (16%). Turklāt privātais finansējums veidoja 35% no izdevumiem augstākās izglītības iestādēm Latvijā, kas pārsniedz OECD vidējo rādītāju (23%). Tā kā 41% no atlikušajiem izdevumiem tika segts no valsts līdzekļiem, Latvija bija viena no tām nedaudzām valstīm, kurās valsts sedz mazāk nekā pusi no kopējiem izdevumiem augstākās izglītības iestādēm (C1.4. tabula).
- Laikposmā no 2015. līdz 2023. gada izdevumi personāla atalgojumam (rēķinot uz vienu pilna laika ekvivalentu izglītojamo) vidējās izglītības pakāpē OECD valstīs, par kurām ir pieejami dati, vidēji pieauga no 8432 USD līdz 9105 USD. Latvijas izdevumi personāla atalgojumam vidējās izglītības pakāpē palielinājās par gandrīz 74% - no 5085 USD līdz 8035 USD, - šo pieaugumu noteica lielāki izdevumi profesionālajā izglītībā (pieaugums no 4889 USD 2015. gadā līdz 7027 USD 2023. gadā), nevis izglītojamo skaita samazināšanās (C4.3. tabula).
- Skolotāju darba samaksa Latvijā ir pieaugusi visās izglītības pakāpēs. Laikposmā no 2015. līdz 2024. gadam skolotāju faktiskais atalgojums Latvijā palielinājās par 67% pirmsskolas izglītībā, 41%

¹Savukārt valdības izdevumi izglītībai, kas aprēķināti, pamatojoties uz Nacionālo kontu sistēmu (NKS) un Valdības funkciju klasifikāciju (COFOG), uzrāda augstāku izdevumu līmeni Latvijā - 6,1% no IKP 2023. gadā. Šie rādītāji nav pilnībā salīdzināmi ar ziņojuma "Īsumā par izglītību" datiem, jo atšķiras pamatā esošās definīcijas. Jāatzīmē, ka neformālā izglītība nav iekļauta "Īsumā par izglītību" datos, taču ir ietverta COFOG datos.

- sākumskolā, 51% - vispārējās pamatizglītības programmās un 35% - vispārējās vidējās izglītības programmās. Salīdzinājumam - vidējais pieaugums OECD valstīs bija 26% pirmsskolas izglītībā, kā arī 17% sākumskolā un pamatizglītības otrajā posmā (D3.8. tabula). Tomēr, tāpat kā vairumā valstu, Latvijas skolotāji valsts un pašvaldību iestādēs joprojām saņēma mazāku atalgojumu nekā citi nodarbinātie ar augstāko izglītību - pirmsskolas skolotāji vidēji pelnīja par 35% mazāk, savukārt pamatizglītības un vidējās izglītības skolotāji - vidēji par 26% mazāk (D3.2. tabula).

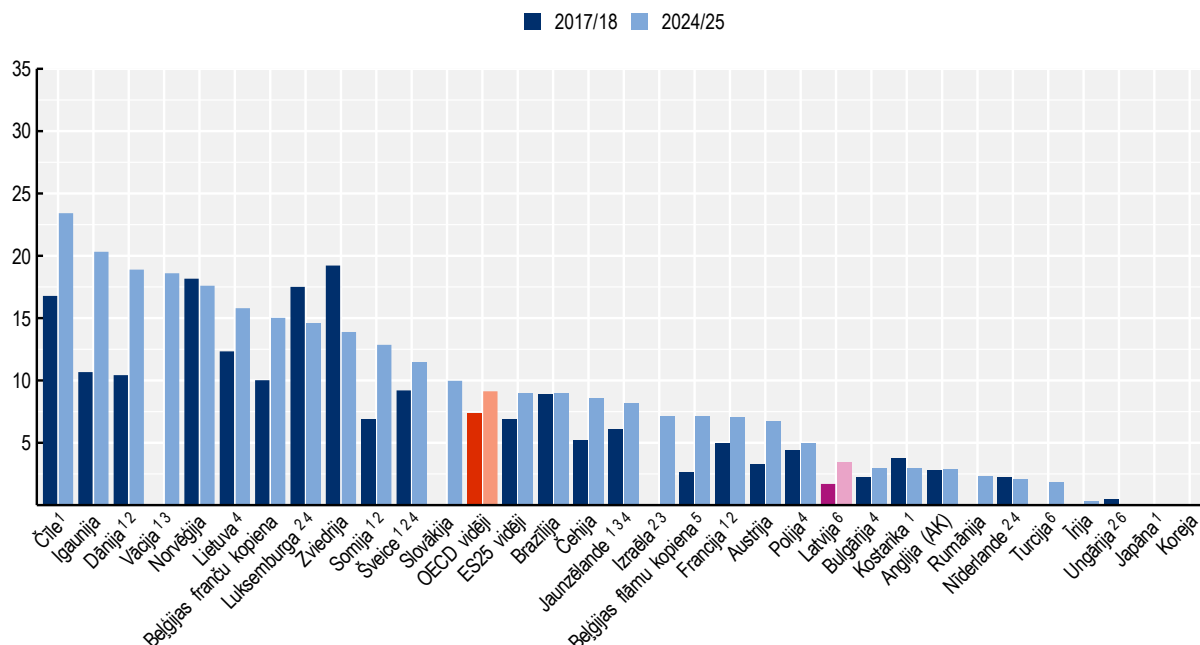
- Latvijas skolotāji pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē (vispārējās izglītības programmās) gadā kopumā strādā 1584 stundas – vairāk nekā kaimiņvalstīs Igaunijā (1540 stundas) un Lietuvā (1512 stundas), tomēr mācīšanai klasē viņi velta relatīvi mazāk laika (D4.2. tabula). Pamatizglītības otrajā posmā (vispārējās izglītības programmās) Latvijas skolotāji mācīšanai velta 35% sava darba laika, salīdzinot ar 41% Igaunijā un 59% Lietuvā (D4.3. attēls).

Skolotāju trūkums

- Daudzas no jomām OECD valstīs ietekmē kvalificēta darbaspēka iztrūkums, un skolotāja profesija nav izņēmums. Skolotāju trūkums izglītības sistēmās izpaužas dažādi - dažās valstīs kvalificētu skolotāju iztrūkumu kompensē lielāka daļa skolotāju, kas nav pilnībā ieguvuši kvalifikāciju, savukārt citās valstīs ir ievērojams skaits neaizpildītu vakanču.
- Skolotāji, kas nav pilnībā kvalificēti, var neatbilst visām prasībām, ko nosaka valstīs pieņemtais regulējums. Vairumā valstu viņiem ir vai nu nepieciešamā akadēmiskā izglītība, taču trūkst obligātās sertifikācijas vai pedagoģijas studiju, vai arī viņiem ir pedagoģiskā izglītība, bet nav nepieciešamās akadēmiskās izglītības, vai arī trūkst abu minēto. Skolotāji Latvijā, kas atbilst šai kategorijai, visi ir savas kvalifikācijas iegūšanas procesā. 2024./2025. mācību gadā Latvijā tādi ir 3,5% no visiem pamatizglītības un vidējās izglītības skolotājiem valsts un pašvaldību iestādēs, kas ir zemāks rādītājs nekā OECD vidēji 9,1% (1. attēls).
- Lai izmērītu, cik daudz skolotāju trūkst, valstis izmanto divas galvenās pieejas. Pirmā pieeja paredz veikt aplēses pirms mācību gada vai tā sākumā, balstoties uz prognozētajām darbinieku piesaistes vajadzībām. Otrā pieeja mēra iztrūkumu, uzskaitot vakantās amata vietas mācību gada sākumā vai neilgi pēc tam. Latvija izmanto otro pieeju. 2024./2025. mācību gada sākumā vai neilgi pirms tā 3,0% no visām skolotāju amata vietām valsts un pašvaldību pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs bija vakantas, turklāt neaizpildīto vakanču daļa bija lielāka pamatizglītības otrajā posmā un vidējā izglītībā (3,9%) nekā sākumskolā (1,9%) (2. tabula).

1. attēls. Īpatsvara tendences skolotājiem ar nepilnu kvalifikāciju pamatizglītībā un vidējā izglītībā (2017./18. un 2024./25. māc. g.)

Procentos, pilna laika ekvivalents, valsts un pašvaldību iestādes

1. Atsauces gads atšķiras no 2024./2025. mācību gada: 2023./2024. māc. g. Dānijai, Somijai, Francijai, Vācijai un Šveicei; 2024. kalendārais gads Čīlei un Kostarikai; 2025. kalendārais gads Jaunzēlande; 2025./2026. mācību gads Japānai.

2. Francijai, Luksemburgai un Nīderlandei dati ietver arī pirmsskolas izglītību. Dānijas, Izraēlas un Šveices dati neietver vidējo izglītību. Somijas, Ungārijas un Nīderlandes dati neietver profesionālo vidējo izglītību.

3. Dati par skolotājiem ir par personu skaitu, nevis pilnas slodzes ekvivalentiem.

4. Atsauces gads atšķiras no 2017./2018. mācību gada: 2018./2019. māc. g. Bulgārijai, Nīderlandei un Šveicei; 2019./2020. māc. g. Luksemburgai un Polijai; 2020. kalendārais gads Jaunzēlande.

5. Ieskaitot valdības finansētās privātās iestādes.

6. Skolotāji ar nepilnu kvalifikāciju ir tās iegūšanas procesā.

Dati pieejami OECD (2026) *Education at a Glance 2026: OECD Indicators*, <https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en>, 1. attēls un 1. tabula.

- Citu profesionāļu piesaistīšana skolotāja profesijai ir izplatīta stratēģija skolotāju iztrūkuma mazināšanai un skolotāju kopienas dažādošanai. Atbilstoši OECD Starptautiskā mācību vides pētījuma TALIS 2024. gada datiem, vidēji OECD valstīs 8,4% no pamatizglītības otrā posma skolotājiem ir skolotāji, kuri iepriekš strādājuši citās profesijās, savukārt Latvijā viņi veido 10,6% no visiem skolotājiem (5. tabula).
- Skolotāja profesijas pievilcība ir atkarīga no dažādiem faktoriem, tostarp darba apstākļiem un darba samaksas. Saskaņā ar OECD Pieaugušo prasmju pētījuma PIAAC datiem, skolotāji, kuri strādā pilnu slodzi pamatizglītībā, vidējā izglītībā un profesionālajā izglītībā, 2023. gadā visās OECD valstīs vidēji strādāja 40,8 stundas nedēļā, savukārt citi pilnas slodzes darbinieki ar bakalaura vai maģistra grādu strādāja 41,5 stundas nedēļā. Latvijā šie skolotāji vidēji strādāja 40,3 stundas nedēļā, bet citi pilnas slodzes darbinieki ar bakalaura vai maģistra grādu – 40,9 stundas nedēļā. Šī atšķirība nav statistiski nozīmīga (6. tabula).
- Atbilstoši OECD Starptautiskajam mācību vides pētījumam TALIS, 2024. gadā OECD dalībvalstīs lielākā daļa jeb 68,4% pamatizglītības otrā posma skolotāju ir apmierināti ar saviem darba nosacījumiem (neskaitot atalgojumu). Turpretī to pamatizglītības otrā posma skolotāju īpatsvars,

kuri ir apmierināti ar savu atalgojumu, ir ievērojami mazāks – vidēji 38,7%. Latvijā 81,7% pamatizglītības otrā posma skolotāju ir apmierināti ar darba nosacījumiem, un 38,9% ir apmierināti ar atalgojumu (5. tabula).

- Skolotāji ir gados vecāki nekā citās nozarēs nodarbinātie. Valstīs, par kurām pieejami dati, 25% pamatizglītības otrā posma un vidējās izglītības skolotāju ir 55 gadus veci vai vecāki, savukārt starp nodarbinātajiem ar vismaz maģistra grādu šis rādītājs ir 19%, bet starp visiem nodarbinātajiem - 21%. Līdzīga tendence vērojama arī Latvijā: 42% vidējās izglītības pakāpes skolotāju ir 55 gadus veci vai vecāki, salīdzinot ar 39% nodarbināto, kuriem ir vismaz maģistra grāds, un 27% no visiem nodarbinātajiem (10. attēls).
- Augsta skolotāju mainība var liecināt par neapmierinātību ar profesiju, taču to, cik daudz skolotāju valsts un pašvaldību izglītības iestādēs pamet profesiju, ietekmē arī tādi faktori kā darbaspēka vecuma struktūra, darba tirgus apstākļi un profesionālā vide attiecīgajā valstī. Latvijā 2024./2025. mācību gadā profesiju pameta 12% pilnībā kvalificētu pamatizglītības un vidējās izglītības skolotāju (dodoties pensijā, pašiem pārtraucot darba attiecības vai pārejot citā valsts vai pašvaldību amatā izglītības nozarē), kamēr OECD vidējais rādītājs bija 6,4% (3. tabula).
- Nepieciešamo skolotāju skaitu sistēmā nenosaka tikai skolēnu skaits vien. Vidēji OECD valstīs (pārreķinot pilnas slodzes ekvivalentos) skolotāju skaits valsts un privātajās sākumskolās laikposmā no 2015. līdz 2024. gadam pieauga par 13%, lai gan sākumskolas skolēnu skaits tajā pašā periodā palielinājās tikai par 2%; šo atšķirību noteica politikas lēmumi attiecībā uz klašu lielumu, skolotāju darba laiku un mācīšanas laika apjomu. Latvijā šajā periodā sākumskolas skolotāju skaits samazinājās par 10%, savukārt skolēnu skaits pieauga par 6% (7. tabula).
- Raugoties nākotnē, tiek prognozēts, ka laikposmā no 2024. līdz 2033. gadam bērnu skaits vecumā no 5 līdz 14 gadiem Latvijā samazināsies par 23%, kas liecina par mazāku pieprasījumu pēc skolotājiem, ja pārējā politika paliek nemainīga. Šis ir straujākais prognozētais samazinājums starp OECD valstīm aiz Korejas (40%) un Kostarikas (28%) un nedaudz pārsniedz rādītāju kaimiņvalstī Lietuvā (22%) (7. tabula). Taču, kā minēts iepriekš, demogrāfiskās tendences ir tikai viens no faktoriem, kas nosaka nepieciešamību pēc skolotājiem, un to ietekme var atšķirties atkarībā no tā, kā iedzīvotāju skaita izmaiņas sadalās pa reģioniem. Nepieciešamība pēc skolotājiem ir atkarīga arī no politikas lēmumiem, kas saistīti ar klašu lielumu, skolotāju skaita samazināšanos un finansējumu.

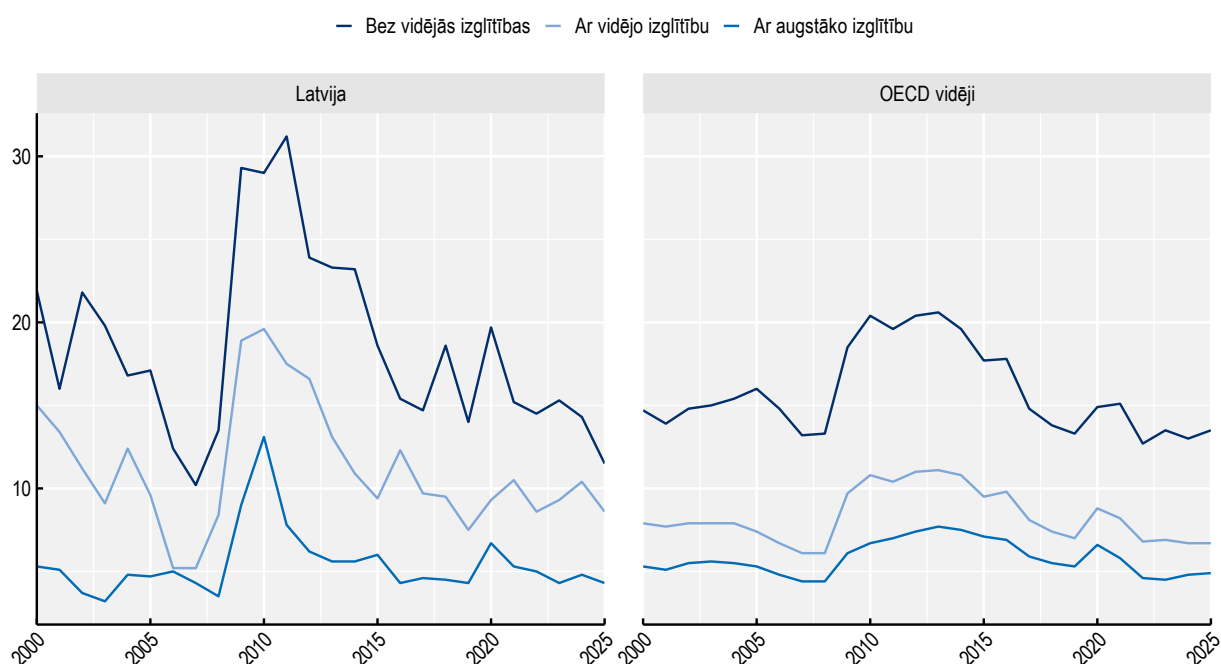
Izglītības iestāžu darbības rezultāti un mācīšanās ietekme

- 2025. gadā iedzīvotāju iegūtā izglītība saglabājās visu laiku augstākajā līmenī, jo arvien vairāk cilvēku iegūst augstākas kvalifikācijas. OECD valstīs 43% darbspējīgā vecumā esošo pieaugušo (vecumā no 25 līdz 64 gadiem) ir ieguvuši augstāko izglītību, savukārt to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vidējā izglītība, ir nedaudz zemāks — 39%. Latvijā to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir augstākā izglītība, ir līdzīgs OECD vidējam rādītājam un veido 41%, bet pieaugušo ar vidējo izglītību īpatsvars pārsniedz OECD vidējo rādītāju, sasniedzot 48% (A1.1. tabula).
- OECD valstīs turpina samazināties to jauno pieaugušo īpatsvars, kuri nav ieguvuši vidējo izglītību - 2025. gadā tas veidoja 12%. Šī tendence ir vērojama arī Latvijā, kur 25–34 gadus veco iedzīvotāju vidū to personu īpatsvars, kurām nav vidējās izglītības, laikposmā no 2015. līdz 2025. gadam samazinājās no 15% līdz 11% (A1.2. tabula).
- Līdztekus tam, ka aizvien vairāk jauniešu iegūst augstāko izglītību, gandrīz visās OECD valstīs samazinās personu ar profesionālo vidējo izglītību īpatsvars. Tā tas ir arī Latvijā, kur 2025. gadā 20% iedzīvotāju vecumā no 55 līdz 64 gadiem ir ieguvuši profesionālo vidējo izglītību, salīdzinot ar 15% iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 34 gadiem (A1.3. tabula).

- Jaunieši, kuri nestrādā un nemācās (t.s. NEET grupa), ir būtisks politikas jautājums, jo ilgstošs bezdarbības vai neiesaistīšanās periods jaunībā var atstāt paliekošu negatīvu ietekmi uz sociālekonomiskajiem rādītājiem vēlākā dzīves posmā. Latvijā 2025. gadā NEET statusā bija 14% jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kas ir pieaugums salīdzinājumā ar 12% 2015. gadā. Salīdzinājumam - vidējais NEET īpatsvars OECD valstīs, par kurām bija pieejami dati, bija 13% 2025. gadā un 16% 2015. gadā (A2.2 tabula).
- Nodarbinātības rādītāji augstāko izglītību nesen ieguvušajiem dažādās valstīs atšķiras, un tos ietekmē ekonomiskie apstākļi, darbaspēka pieprasījums un īstenotā politika. Latvijā bezdarba līmenis jauniešu vidū ar augstāko izglītību samazinājās no 6% 2015. gadā līdz 4% 2025. gadā. Attiecīgie rādītāji OECD valstīs, par kurām bija pieejami dati abos gados, vidēji bija 7% 2015. gadā un 5% 2025. gadā (A3.3. tabula un 2. attēls).

2. attēls. Bezdarba līmeņa tendences jauniešiem Latvijā un vidēji OECD valstīs atbilstoši iegūtās izglītības pakāpei, 2000.-2025.

Procentos no darbaspējīgajiem 25-34 gadus veciem iedzīvotājiem

Piezīme: OECD vidējais rādītājs (labajā pusē) ir balstīts konstantā 34 valstu izlasē.

Dati pieejami: OECD (2026) *Education at a Glance 2026: OECD Indicators*, <https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en>, A3.1 attēlā un rādītājā "Pieaugušo bezdarba līmenis atbilstoši iegūtajai izglītībai, vecuma grupai un dzimumam", <https://data-explorer.oecd.org/s/570> (dati iegūti 2026. gada 27. augustā).

- Augstas kvalifikācijas nozīme darba tirgū atspoguļojas arī ienākumu līmenī. Gandrīz visās OECD valstīs strādājošo (vecumā no 25 līdz 64 gadiem) bez augstākās izglītības ienākumi ir zemāki par valsts vidējo rādītāju. Latvijā pilna laika darbinieki, kuriem ir vispārējā vidējā izglītība, pelna par 17% mazāk nekā vidēji valstī, savukārt tie, kuri nav ieguvuši vidējo izglītību, pelna par 28% mazāk. Attiecīgās atšķirības atalgojumā vidēji OECD valstīs ir 13% (personām ar vispārējo vidējo izglītību) un 31% (personām, kuras nav ieguvušas vidējo izglītību) (A4.1. attēls).
- Mainoties prasmju pieprasījumam darba tirgū, dalība mūžizglītībā ir būtiska visiem pieaugušajiem. Saskaņā ar OECD Pieaugušo prasmju pētījuma PIAAC datiem jaunāki pieaugušie (vecumā no 25

līdz 44 gadiem) biežāk piedalās neformālajā izglītībā vai mācībās nekā vecāki pieaugušie (vecumā no 45 līdz 64 gadiem), taču atšķirības starp šīm vecuma grupām bieži vien ir nelielas. Latvijā pēdējo 12 mēnešu laikā neformālajā izglītībā vai mācībās bija piedalījušies 57% iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 44 gadiem, savukārt vecuma grupā no 45 līdz 64 gadiem šis rādītājs bija 45%. OECD valstīs vidējais dalības līmenis ir 52% iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 44 gadiem un 45% iedzīvotāju vecumā no 45 līdz 64 gadiem (A5.2. attēls).

- Vairumā valstu darbiniekiem ar augstāku izglītības pakāpi ir daudz lielāka iespēja strādāt darbu, kas ļauj veikt darba pienākumus no mājām. Latvijā 17% darbinieku ar augstāko izglītību dažkārt vai parasti strādā no mājām, salīdzinot ar 5% darbinieku, kuriem ir vidējā izglītība (A6.3. attēls).

Piekluve izglītībai, līdzdalība un pāreja no vienas izglītības pakāpes nākamajā

- Visās OECD valstīs bērnu iesaiste pirmsskolas izglītībā sākot no 3 gadu vecuma ir salīdzinoši augsta. Latvijā 2024. gadā pirmsskolas izglītībā bija iesaistīti 96% bērnu vecumā no 3 gadiem līdz sākumskolas uzsākšanas vecumam (Latvijā - 7 gadi); tas ir augstāks rādītājs nekā OECD vidēji 90% (B1.1. attēls). Taču jaunāku bērnu iesaistes rādītāji dažādās OECD valstīs ievērojami atšķiras. Latvijā 83% divgadīgo bērnu apmeklē pirmsskolas izglītības programmas, kas atbilst Starptautiskās standartizētās izglītības klasifikācijas (ISCED) kritērijiem, apvienojot izglītību un aprūpi. Šis rādītājs ierindo Latviju to OECD valstu augšgalā, par kurām ir pieejami dati. Turklāt 3% jaunāku bērnu Latvijā saņem pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumus, kas neietilpst ISCED tvērumā, piemēram, programmas, kurās galvenokārt tiek nodrošināta aprūpe (B1.1. tabula).
- Sākumskolu un pamatskolu skaits - un līdz ar to ģeogrāfiskais tuvums skolēniem, - atšķiras dažādās valstīs. Daudzās valstīs sākumskolu ir vairāk nekā pamatizglītības otrā posma (7.-9. klase) skolu un tas atspoguļo vēlmi nodrošināt izglītību tuvu sākumskolas vecuma bērnu dzīvesvietai, turpmāko izglītības pakāpi skolēniem piedāvājot plašāku specializēto mācību priekšmetu izvēli, ko spēj nodrošināt tikai lielākas skolas. Latvijā uz vienu pamatskolu ir 1,03 sākumskolas, kas ir mazāk nekā OECD vidējais rādītājs — 1,97 (B2.4. attēls).
- Pāreja no vienas izglītības pakāpes uz nākamo ir izšķirošs brīdis skolēna izglītības ceļā, kas būtiski ietekmē izglītības rezultātus. Gadu pēc pamatizglītības pēdējās klases beigšanas 88% skolēnu Latvijā turpina mācības vidējās izglītības vai citā izglītības programmā, 7% atkārtoti mācās pamatizglītības pēdējā klasē, bet 5% paliek neiesaistīti formālajā izglītībā. To skolēnu īpatsvars, kuri nav iesaistīti izglītībā, atbilst 5% vidējam rādītājam starp tām 22 OECD valstīm, par kurām ir pieejami dati (B3.1. attēls).
- Vidējās izglītības pakāpē Latvijā 83% no mācības uzsākušajiem pabeidz vispārējo vai profesionālās izglītības programmu divu gadu laikā pēc tās teorētiski paredzētā ilguma. 2% no attiecīgās grupas joprojām turpina mācības, savukārt 15% ir pārtraukuši mācības, neiegūstot kvalifikāciju (B3.3. tabula). Latvijā sievietes vidējās izglītības programmu pabeidz par 8 procentpunktiem biežāk nekā vīrieši. Šī atšķirība ir lielāka nekā vairumā citu valstu, par kurām ir pieejami dati (B3.2. tabula).
- Pārejai no pamatizglītības otrā posma uz vidējo izglītību var būt paliekoša ietekme uz izglītības rezultātiem, jo vecums, kādā skolēni uzsāk mācības vidējās izglītības pakāpē, ir nozīmīgs rādītājs, kas ļauj prognozēt mācību sekmīgu pabeigšanu. Latvijā 87% skolēnu, kuri uzsāk mācības vidējā izglītībā tam paredzētajā vecumā vai agrāk, iegūst izglītību divu gadu laikā pēc programmas teorētiskā ilguma, savukārt to skolēnu vidū, kuri mācības uzsāk ar vienu vai vairāku gadu novēlošanos, šis rādītājs ir 58% – tādējādi starpība ir aptuveni 30 procentpunkti. Tomēr Latvijas skolēnu rezultāti ir salīdzinoši labāki pārejā no vidējās izglītības uz augstāko izglītību. Gadu pēc vidējās izglītības programmas pabeigšanas 46% Latvijas skolēnu bija uzsākuši studijas augstākās

izglītības programmā, bet 41% vairs nemācījās nevienā izglītības iestādē. Šie rādītāji pārsniedz vidējo līmeni valstīs, par kurām pieejami dati, kurās augstākās izglītības programmā studijas uzsāka 35% vidējās izglītības absolventu, bet 42% vairs neturpināja izglītību (B3.4. tabula).

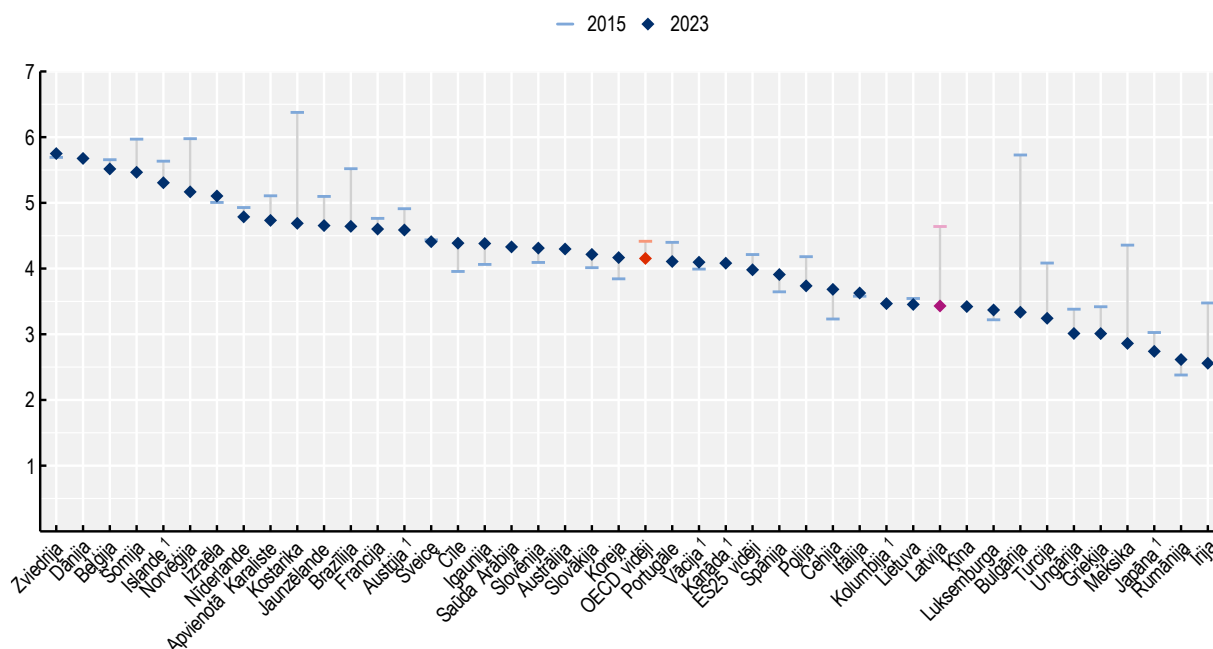
- Augstākās izglītības pakāpē (ISCED 5.–8. līmenis) vairums OECD valstu uzņem vairāk studentu no ārvalstīm, nekā no tām izbrauc uz studijām ārzemēs. Vidēji OECD valstīs studenti, kuri dodas studēt uz ārzemēm, veido 6% no visiem attiecīgās valsts studentiem (neatkarīgi no tā, vai tie studē savā valstī vai ārzemēs), savukārt ārvalstu studenti, kas ierodas studēt konkrētajā valstī, 2024. gadā veidoja 12% no visiem tajā studējošajiem. Latvijā to studentu īpatsvars, kuri dodas studēt uz ārzemēm, ir 8%, bet ārvalstu studentu īpatsvars, kuri ierodas studēt Latvijā, ir vidēji 14%. Trīs galvenās galamērķa valstis studentiem no Latvijas ir Nīderlande (26%), Vācija (12%) un Krievija (11%), savukārt trīs galvenās valstis, no kurām ierodas ārvalstu studenti, ir Indija (25%), Uzbekistāna (12%) un Zviedrija (9%) (B4.3. un B4.4. tabula).
- Daudzās valstīs ienākošā augstākās izglītības studentu mobilitāte ir pieaugusi straujāk nekā izejošā mobilitāte. Vidēji OECD valstīs ienākošo mobilo studentu īpatsvars laikposmā no 2015. līdz 2024. gadam palielinājās par 4 procentpunktiem, savukārt izejošo mobilo studentu īpatsvars pieauga par 1 procentpunktu. Latvijā ienākošo studentu īpatsvars palielinājās par 8 procentpunktiem, bet izejošo studentu īpatsvars pieauga par 2 procentpunktiem (B4.3. tabula).

Izglītībā ieguldītie finanšu resursi

- Lielākā daļa investīciju izglītībā tiek veikta no publiskajiem (valsts un pašvaldību) līdzekļiem. Vidēji OECD valstīs publiskie izdevumi izglītībai no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai (pēc finansējuma pārdales starp pārvaldes līmeņiem) 2023. gadā veidoja 4% no IKP, savukārt privātie izdevumi — 0,6%. Latvijā publiskie izdevumi 2023. gadā bija 3,2% no IKP, bet privātie izdevumi — 0,6% (C1.8. tabula).
- OECD valstīs, par kurām ir pieejami dati abos atsauces gados, publiskie izdevumi izglītībai no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai (pēc finansējuma pārdales, gan izglītības iestādēs, gan ārpus tām) vidēji ir nedaudz samazinājušies – no 4,4% no IKP 2015. gadā līdz 4,2% 2023. gadā. Tajā pašā laikposmā Latvijā šis rādītājs samazinājās no 4,6% līdz 3,4%, tādējādi uzrādot straujāku kritumu nekā lielā daļā citu OECD valstu (3. attēls).

3. attēls. Publisko izdevumu izglītībai kā procentuālās daļas no IKP tendences, 2015. un 2023. gads

Kopējie valdības izdevumi izglītībai (izglītības iestādēs un ārpus tām), no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai

1. Dati ietver vai izslēdz dažas no izdevumu kategorijām, vairāk informācijas lūdzam skatīt avota tabulā.

Dati pieejami OECD (2026) *Education at a Glance 2026: OECD Indicators*, <https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en>, C1.2 attēls un C1.7 tabula.

- Publiskie izdevumi izglītībai no sākumskolas līdz augstākajai izglītībai kā daļa no IKP (pēc finansējuma, kas novirzīts izglītības iestādēm, tostarp pētniecībai un attīstībai, pārdales starp pārvaldes līmeņiem) OECD valstīs atšķiras aptuveni divas reizes (robežās no 2,4% līdz 5,2%), savukārt izdevumi uz vienu izglītojamo atšķiras desmitkārtīgi (no 3398 USD līdz 32 832 USD, koriģējot pēc pirktspējas paritātes), jo ienākumu līmeņa atšķirību dēļ nominālie izdevumi mēdz atšķirties vairāk nekā relatīvie izdevumi. Vidēji OECD valstīs izdevumi uz vienu izglītojamo (posmā no pamatzglītības līdz augstākajai izglītībai) 2023. gadā bija 13 601 USD, bet Latvijā – 8749 USD (C1.4. un C1.1. tabula).
- Pirmsskolas izglītībā daudzās OECD valstīs laikposmā no 2015. līdz 2023. gadam ir būtiski pieauguši publiskie izdevumi par vienu bērnu. Tas attiecas arī uz Latviju, kur izdevumi par vienu 3–5 gadus vecu bērnu 2023. gadā bija 7583 USD, salīdzinot ar 6322 USD 2015. gadā (C2.3. tabula).
- Publiskie izdevumi izglītībai parasti palielinās līdz ar izglītības pakāpi. Sākumskolā izdevumi uz vienu skolēnu 2023. gadā Latvijā bija 8389 USD, bet vidēji OECD valstīs – 12 893 USD. Pamatzglītības otrajā posmā (7- 9. klase) šie izdevumi Latvijā bija 8477 USD, bet vidēji OECD valstīs – 14 291 USD. Tādējādi Latvija ierindojas to OECD valstu vairākumā, kurās izdevumi pamatzglītības otrajā posmā ir lielāki nekā sākumskolā (C3.1. tabula).
- Izdevumus iedala kapitālizdevumos un kārtējos izdevumos - pirmie paredzēti investīcijām tādos aktīvos kā infrastruktūra, savukārt otrie sedz regulārās darbības izmaksas. Kārtējos izdevumus sīkāk iedala izdevumos personāla atalgojumam un citos izdevumos, piemēram, preču un pakalpojumu iegādē un ikdienas uzturēšanā. Latvijā 76% no sākumskolu kārtējiem izdevumiem tiek novirzīti personāla atalgojumam, salīdzinot ar vidēji 79% OECD valstīs, bet pārējā daļa tiek izlietota citiem kārtējiem izdevumiem (C3.3. attēls).

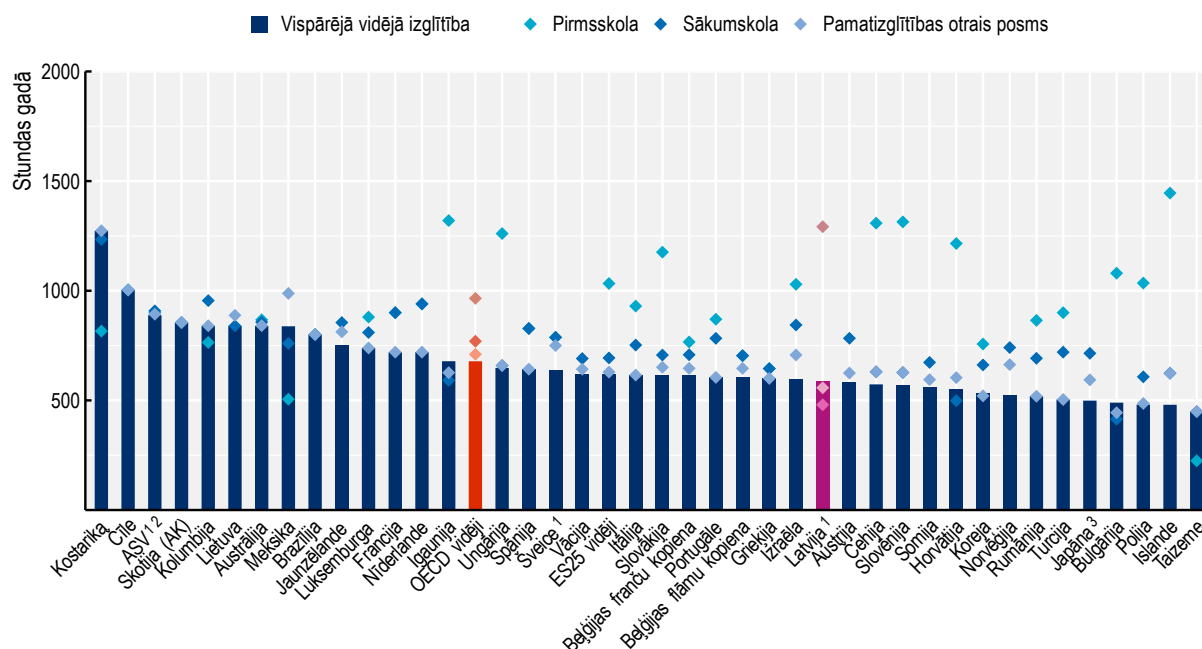
- Vidējās izglītības posmā publiskie izdevumi uz vienu izglītojamo var būtiski atšķirties atkarībā no tā, vai tiek īstenotas vispārējās vai profesionālās izglītības programmas. Profesionālās izglītības programmas bieži vien ir dārgākas par vispārējās izglītības programmām, jo tām nepieciešams specializēts tehniskais aprīkojums, turklāt dažās valstīs lielāku daļu kopējo izmaksu sedz privātais finansējums, piemēram, no uzņēmumiem. Latvijā izdevumi uz vienu izglītojamo vispārējās vidējās izglītības programmās ir 9502 USD, bet profesionālās vidējās izglītības programmās — 11 070 USD, savukārt OECD vidējie rādītāji ir attiecīgi 12 421 USD vispārējās izglītības programmās un 13 901 USD profesionālās izglītības programmās (C4.1. tabula).
- OECD valstīs vidēji publiskie izdevumi uz vienu studentu vislielākie ir bakalaura un augstāka līmeņa studijās, lai gan tieši šajos līmeņos valsts izdevumi veido mazāko daļu no kopējiem izdevumiem. Latvija ir to valstu vidū, kurās valsts izdevumi veido mazāku daļu no kopējiem izdevumiem, salīdzinot ar OECD vidējo rādītāju. 2023. gadā valsts izdevumi uz vienu studentu bija 7649 USD, kas atbilst 46% no kopējiem izdevumiem bakalaura un augstāka līmeņa studijās. Salīdzinājumam – vidējie valsts izdevumi uz vienu studentu OECD valstīs bija 16 405 USD, veidojot 68% no kopējiem izdevumiem (C5.1. tabula).

Skolotāji, mācību vide un skolu organizācija

- Kā jau minēts iepriekš, vairums valstu pēdējos gados ir palielinājušas ieguldījumus pirmsskolas izglītībā. Tas atspoguļojas arī bērnu un skolotāju skaita attiecībā. OECD valstīs kopumā bērnu skaits šajā izglītības posmā laikposmā no 2015. līdz 2024. gadam nedaudz samazinājās par 2%, savukārt skolotāju skaits pieauga par 14%, kā rezultātā bērnu un skolotāju skaita attiecība samazinājās par 14%. Latvijā bērnu skaits pirmsskolas izglītībā palielinājās par 2%, bet pirmsskolas pedagogu skaits samazinājās par 3%, kā rezultātā bērnu un skolotāju skaita attiecība pieauga par 5% (D2.1 attēls).
- Vairumā valstu skolotāju darba samaksa valsts un pašvaldību skolās ir zemāka nekā citās nozarēs nodarbināto ar augstāko izglītību darba samaksa, īpaši sākuma izglītības pakāpju skolotājiem. Tā ir arī Latvijā, kur pirmsskolas skolotāji vidēji pelnīja par 35% mazāk nekā citās nozarēs nodarbinātie, kuriem ir ar augstākā izglītība, savukārt pamatizglītības otrā posma skolotāji vidēji pelnīja par 26% mazāk nekā citās nozarēs nodarbinātie ar augstāko izglītību (D3.2. tabula).
- Mācīšanai klasē skolotāji velta tikai daļu sava darba laika un pārējais laiks tiek atvēlēts citiem pienākumiem, tostarp mācību stundu sagatavošanai un skolēnu darbu labošanai. OECD valstīs sākumskolu skolotāji, mācot skolēnus klasē, vidēji pavadīja 770 stundas gadā, savukārt pamatizglītības otrajā posmā šis rādītājs bija 710 stundas gadā. Latvijā faktiskais mācīšanas laiks gadā bija 480 stundas sākumskolā un 558 stundas pamatizglītības otrajā posmā. Tādējādi Latvija bija viena no retajām valstīm, kurās sākumskolas skolotājiem nebija jāstrādā vairāk mācību stundu nekā viņu kolēģiem pamatskolas otrajā posmā (4. attēls).

4. attēls. Mācīšanas laiks atbilstoši izglītības pakāpēm, 2025. gads

Oficiāli noteiktais mācīšanas laiks stundās gada, valsts un pašvaldību izglītības iestādēs

Piezīme: Lūdzu, skatiet avota tabulu, lai uzzinātu, vai dati attiecas uz tipiskām, minimālām vai maksimāli noteiktajām stundām.

1. Faktiskais mācīšanas laiks (Latvijā izņemot pirmsskolas izglītību).

2. Atsauces gads nav 2025. gads. Detalizētāka informācija pieejama avota tabulā.

3. Vidējais plānotais mācīšanas laiks katrā skolā mācību gada sākumā.

Dati pieejami OECD (2026) *Education at a Glance 2026: OECD Indicators*, <https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en>, D4.1 attēls un D4.1 tabula.

- OECD valstīs vairākums skolotāju visās izglītības pakāpēs ir sievietes, izņemot augstāko izglītību. Pirmsskolas izglītībā strādā gandrīz tikai sievietes – OECD valstīs viņas vidēji veido 96% no visiem skolotājiem. Latvijā sieviešu īpatsvars pirmsskolas skolotāju vidū ir vēl augstāks – 99%. Pamatizglītības otrajā posmā skolotāju-sieviešu īpatsvars ir 83%. Lai gan tas ir zemāks, tas joprojām pārsniedz OECD vidējo rādītāju, kas ir 68% (D5.1. tabula).

Kontaktinformācija

Plašāka informācija par "Īsumā par izglītību 2026" izdevumu un piekļuve pilnam rādītāju kopumam pieejama: <https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en>.

Plašāka informācija par katra rādītāja datu vākšanā izmantoto metodoloģiju, atsaucēs uz avotiem un konkrētās piezīmes par katru valsti pieejama "Īsumā par izglītību 2026: Avoti, metodoloģija un tehniskās piezīmes", <https://doi.org/10.1787/dcf64a14-en>.

Vispārīgāka informācija par metodoloģiju pieejama "OECD 2018. gada Starptautiskās salīdzinošās izglītības statistikas rokasgrāmatā", <https://doi.org/10.1787/9789264304444-en>.

Datu atjauninājums pieejams tiešsaistē: <http://data-explorer.oecd.org/> un sekojot *StatLinks* saitēm publikācijā.

Izglītības GPS (*Education GPS*) piedāvā izpētīt, salīdzināt, vizualizēt un analizēt vēl vairāk datu: <https://gpseducation.oecd.org/>.

Jautājumi adresējami OECD Izglītības un prasmju direktorāta "Īsumā par izglītību" (*Education at a Glance*) komandai: EDU.EAG@oecd.org.

Par šo publikāciju atbild OECD ģenerālsēkretārs. Šeit paustie viedokļi un izmantotie argumenti ne vienmēr atspoguļo OECD dalībvalstu oficiālos viedokļus.

Šis dokuments, kā arī visi tajā iekļautie dati neskar nevienas teritorijas statusu vai suverenitāti, starptautisko robežu un robežu noteikšanu un jebkuras teritorijas, pilsētas vai teritorijas nosaukumu.

Statistikas datus par Izraēlu nodrošina un par tiem atbild attiecīgās Izraēlas iestādes. Tas, ka OECD izmanto šādus datus, neskar Golānas augstienes, Austrumjeruzalemes un Izraēlas apmetņu statusu Rietumkrastā saskaņā ar starptautiskajām tiesībām.

Turcijas Republikas piezīme:

Šajā dokumentā ietvertā informācija attiecībā uz "Kipru" attiecas uz salas dienvidu daļu. Uz salas nepastāv vienota pārvalde, kas pārstāvētu gan turku, gan grieķu kopienas pārstāvjus. Turcija atzīst Ziemeļkipras Turku Republiku (TRNC). Līdz brīdim, kad Apvienoto Nāciju Organizācijas ietvaros tiks atrasts ilgstošs un taisnīgs risinājums, Turcija saglabās savu nostāju attiecībā uz "Kipras jautājumu".

Visu to Eiropas Savienības dalībvalstu, kas ir arī OECD dalībvalstis, piezīme:

Kipras Republiku atzīst visas Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstis, izņemot Turciju. Šajā dokumentā ietvertā informācija attiecas uz teritoriju, kas atrodas Kipras Republikas valdības faktiskā kontrolē.

Grāmatas pilnā versija pieejama angļu valodā: OECD (2026), *Education at a Glance 2026: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b4968bbc-en>.

© OECD 2026

Attiecinājums 4.0 Starptautiskā licence (CC BY 4.0)

Šis darbs ir pieejams saskaņā ar *Creative Commons Attribution 4.0 International* licenci. Izmantojot šo darbu, jūs piekrītat šīs licences (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) noteikumiem.

Attiecinājums – jums ir jācītē darbs.

Tulkojumi – jācītē oriģināldarbs, jānorāda izmaiņas oriģināldarbā un jāpievieno šāds teksts: *Ja rodas neatbilstība starp oriģināldarbu un tulkojumu, tikai oriģināldarba teksts ir uzskatāms par derīgu.*

Pielāgojumi – jānorāda oriģināldarbs un jāpievieno šāds teksts: *Šis ir OECD oriģināldarba pielāgojums. Šajā pielāgojumā paustie viedokļi un argumenti nav uzskatāmi par tādējiem, kas atspoguļo OECD vai tās dalībvalstu oficiālo nostāju.*

Trešo pušu materiāli – licence neattiecas uz trešo pušu materiāliem darbā. Ja izmantojat šādu materiālu, jūs esat atbildīgs par trešās puses atļaujas saņemšanu un jebkādām pretenzijām par pārkāpumiem.

Jūs nedrīkstat izmantot OECD logotipu, vizuālo identitāti vai vāka attēlu bez skaidras atļaujas vai ieteikt, ka OECD apstiprina jūsu darba izmantošanu.

Jebkurš strīds, kas rodas saistībā ar šo licenci, tiek izšķirts šķīrējtiesā saskaņā ar Pastāvīgās šķīrējtiesas (PCA) 2012. gada šķīrējtiesas noteikumiem. Šķīrējtiesas atrašanās vieta ir Parīze (Francija). Šķīrējtiesnešu skaits ir viens.

Šis tulkojums sagatavots Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijā. Jebkādu neatbilstību gadījumā starp oriģinālo tekstu angļu valodā un tulkojumu, par atbilstošu uzskatāms tikai oriģinālais teksts.

This translation is published by arrangement with the OECD. It is not an official OECD translation. The quality of the translation and its coherence with the original language text of the work are the sole responsibility of the author(s) of the translation. In the event of any discrepancy between the original work and the translation, only the text of original work shall be considered valid.